

צבא קובה

כוח בשירותה של אידאולוגיית מעורבות

רס"נ בני

שלוש פעמים התערב צבא קובה באורח גלוי ומוצהר במערכות צבאיות רחבות מחוץ לגבולות האי הקובני: ב־1975 באנגולה, ב־1977 באתיופיה ולאחרונה ב־1979 בתימן. להלכה נועד צבא קובה לשמור על משטר המהפכה של קסטרו ולהגן על עצמאותה ושלמותה של המדינה, אך למעשה מעורב צבא זה, במידה זו או אחרת, במאבקים שהתחוללו עד היום בכעשרים מדינות זרות. על אופיה של מעורבות זו, מניעיה והיקפה; על עצמת הצבא הקובני והרכב כוחותיו, מבצעיו עד כה ומגמותיו לעתיד — ברשימה זו, הסוקרת בקווים כלליים את עיקרי פעולתו של צבא קובה מראשיתו ועד עצם היום הזה.

מוצאו של הצבא הקובני, אשר התגבש תוך כדי לחימה, הינו — יחידות הגרילה של קסטרו, אשר התארגנו ונבנו במכסיקו על ידי מהפכנים קובניים ודרום אמריקניים. בדצמבר 1958 נחתו אלה בקובה, ולאחר שנה של לחימה חוללו ניצחון מהפכני, אשר נישען במידה רבה על תמיכה עממית רחבה, שנבעה מסלידתו הגוברת של העם הקובני מהדיקטטורה של פולג'נסיו בטיסטה.

עם עלותו לשלטון הכריז קסטרו על כינון משטר קומוניסטי מהפכני, ובעקבות זאת דוכאה על ידו האופוזיציה, סולקו מתנגדי המשטר, והוכרו על רפורמה אגררית. חינוך חובה וחוק בריאות ממלכתי. במסגרת ממשל זה נועד לצבא תפקיד מכריע, אף כמכשיר עיקרי לביצוע מדיניות הממשל וכגורם מסייע למשק המדינה, וזה אכן תפס את מקומו בשכבת העילית של החברה הקובנית, כאשר הנמנים עם שורותיו זוכים ברמת חיים גבוהה ובמעמד חברתי מוכבד.

כינונו של משטר קומוניסטי 150 ק"מ דרומה לחוף האמריקני, בתקופת השיא של המלחמה הקרה בין הגושים, נתפס כאיום רציני על השפעתה של ארה"ב במדינות הדיקטטורה של דרום-אמריקה ומרכזה. חדירת האידאולוגיה הקומוניסטית ליבשת האמריקנית, ריבוי המדינות העוינות את ארה"ב ופירוק ארגון מדינות אמריקה, עוררו חשש להתרופפות של חגורת הביטחון החיצונית של ארה"ב ביבשת, ודרבנו את ארה"ב לתמוך במהפכה חוזרת של המשטר בקובה.

פרשת "מפרץ החזירים" — הפיכת-הנפל האמריקנית בקובה

ידעות מהימנות של הסב"ם¹ האמריקני הצביעו על הכנות קובניות ל"יצא" את המהפכה לארצות נוספות ובראשן גוואטמלה, ועל רקע זה החליט ג'ון קנדי, נשיא ארה"ב דאז, על ביצועה של הפיכת נגד בקובה באמצעות הגולים הקובנים² שנמצאו באותה עת בארה"ב, ואשר אורגנו, אומנו וחומשו על ידי האמריקנים למטרה זו.

לא חלפה אפוא אלא כשנה מעת היווסדו, וצבא קובה הועמד במבחנו הרציני הראשון — סיכול פלישה שנועדה למגר את המשטר באי. כוח הפלישה כלל כ־1500 חיילים, טנקים, תותחי נ"ט, מרגמות, מרנ"טים, מקלעים, כוח אווירי, שכלל כ־20 מטוסי קרב וחובלה (להצנחת כוחות), וכוח ימי, שכלל ספינות ונחתות, שנועד להנחית אש, לסייע ללוחמים בחוף וכן לקשר ביניהם לבין הכוח האווירי והמפקדה.

בחצות ליל 16-17 באפריל 1961 נחתו גלי הפולשים הראשונים בחופי ג'ירון ולרגא במפרץ החזירים, כ־100 ק"מ דרומית מזרחית להוואנה הבירה, כשבמקביל הוצנחו 175 צנחנים במטרה לכודד את חוף הנחיתה בצירי הגישה אליו מכיוון אגודה דה-הפסתרס.

תגובת צבא קובה הייתה מהירה: גדודי המיליציה וכוחות שריון וארטילריה (על מובילים) החלו מיד לנוע לעבר חבל לס-וילס. עם בוקר ה־17 באפריל הותקפו שלושת שדות התעופה של קובה על ידי זרוע האוויר של הפולשים, אך בשל פיזורם של המטוסים לא ניווק חיל האוויר הקובני בצורה קשה. לאחר תקיפה זו החלו מטוסי הפולשים להעניק סיוע טקטי לגייסות הקרקע, בה בשעה שחיל האוויר הקובני (אשר כלל שני מטוסי אימון T-33, מספר מטוסי "סי-פיוריס" בריטיים ומפציצים מדגם B-26 מרודר) החל לתקוף את ספינות הפלישה והכוחות אשר בחוף.

הנחיתה ותחילת הקרבות. מאוחר יותר הסתבר, כי המעטה בעצמתו של משטר קסטרו ואי הקפדה על תכנון מצד הפולשים, היו גורמים מרכזיים בהצלחתו של צבא קובה למגר את הכוח הפולש.

אידיאולוגיית המעורבות הקובנית בארצות חוץ

תמיכתה של ארה"ב במיגור המשטר הקובני הביאה את קסטרו להכרה שמשטר נמצא בסכנה מתמדת, ואת העם הקובני להרגשת "חנק", עקב הימצאות האי בלב אזור הנתון להשפעה אמריקנית. הפלישה חיזקה אפוא את תמיכת האוכלוסייה במשטר, ודחפה את קסטרו לנקיטת עמדה אנטי-אמריקנית קיצונית. מספר חודשים לאחר פלישת הנפל הגדיר קסטרו את עצמו כ"מרכסיסט-לניניסט", והחל לשייך את ארצו למשפחת המדינות הסוציאליסטיות. קסטרו העריך שהמפתח לעצמאות קובה הוא — החלשת רצונה והשפעתה של ארה"ב והגבלת אפשרויותיה לתקוף את ארצו, ומכאן חתירתו המתמדת להחלשת עצמתה הכלל-עולמית של ארה"ב, כאשר כל האפשרויות לגיטימיות לצורך הגשמת מטרה זו. רעיון מרכזי זה בוטא במכתבו של צ'ה גווארה³ למערכת "שלוש היבשות"⁴: "המהפכה הקובנית, קול החלוץ של עמי אמריקה, תעזור ליצירת ויאטנאם שנייה ושלישית, על מנת להרוס את האימפריאליזם, אותו אנו מזהים עם ראשו — ארצות הברית של אמריקה". אמרה זו מהווה עד היום תמצית האידיאולוגיה הקובנית, על אף שהאמצעים השתנו.

מכאן ואילך התהדקו הקשרים בין הוואנה ומוסקבה, (אשר נתפסה על ידי קסטרו ככוח היחידי העשוי לנטרל את שאיפות ארה"ב בקובה). עד שבסוף 1962 החדירה ברה"מ לקובה טילים בעלי ראש חץ גרעיני. צעד זה הביא את העולם עד לסף מלחמה גרעינית, וגרם למשבר בין מעצמות, אשר הסתיים כידוע בנסיגתו של חרושצ'וב ובפינוי הטילים מקובה. אולם, במסגרת המשא-ומתן עם הקרמלין התחייב הנשיא קנדי שלא לפגוע בריבונות קובה, גורם שהביא לחיזוק נוסף של משטר קסטרו.

למרות שקסטרו הצליח לנטרל את הסכנה הישירה שארבה, להערכתו, לארצו מצד ארה"ב, ממשיך הוא עד היום בקו של צ'ה גווארה האומר — פגיעה באינטרסים אימפריאליסטיים (אמריקניים) בכל העולם (בלא כניסה בעימות ישיר עם ארה"ב), עם גיבוי מלא ממוסקבה. במסגרת שותפות זו שבין ברה"מ לקובה מספקת הראשונה יעוץ, נשק, כסף ותחבורה, ואילו האחרונה — כוח האדם.

משהתברר לקסטרו ש"ייצוא" מהפכה בדגם קובה (גרילה כפרית או אפילו עירונית) לארצות אחרות נכשל, אימץ זה את השיטה הסובייטית בעלת העיקרים הבאים: במדינות בהן יש מפלגה קומוניסטית — יש לחזקה ולתמוך בה עד לניצחון בבחירות (כמו בצ'ילה, 1970): במקום בו נוצר וואקום פוליטי, כתוצאה מפינוי מושבות והוצאת כוחות על ידי ארה"ב, בריטניה, צרפת ושאר מדינות המערב — יש לתמוך בכוחות השמאל במאבקם על השלטון וביסוסו (כמו באנגולה, מוזמביק וקונגו): במקומות בהם נלחמות זו בזו מדינות, שאחת מהן פרו-מערבית — יש לתמוך ביריבתה. מדיניות זו ננקטת, כאמור, תוך הקפדה על מניעת עימות ישיר עם ארה"ב. בהתאם לתפיסה זו ניסה קסטרו (בהשראתו של צ'ה גווארה) להקים בשנות הששים "אינטרנציונל חמישי" של השמאל החדש ושל לוחמי גרילה, בהנהגתו, אולם ניסיונות התערבותו במאבקים בדרום אמריקה ובאפריקה לא הצליחו.

בשל החרם האמריקני השתעבדה בינתיים קובה לכרה"מ מבחינה כלכלית. תקנות החינוך החדשות יצרו התפוצצות השכלה אקדמאית, והצבא, אשר התרחב אף הוא, ישב למעשה בחוסר מעש. על רקע זה ניתן לתפוס את היקף המעורבות הקובנית הן הצבאית והן המקצועית-טכנית (רופאים, טכנאים, ובעלי מקצוע אחרים) אשר החלה להכות שורש במדינות שונות.

תוך 12 שעות הגיעו הפולשים לעיירה פאריטה (כ-5 ק"מ צפונה לחוף הנחיתה), בעוד כוחות הצנחנים שבהם משתלטים על העיירה וגורמס (כ-40 ק"מ צפונה לחוף). היה זה היעד העמוק ביותר אליו הגיעו הפולשים. מכאן ואילך התחילה מתקפת הנגד של צבא קובה, אשר עם כוחותיו נמנו יחידות חי"ר, שריון, חת"ם וסיוע-אוויר מוגבר. במערכה זו עשה צבא קובה לראשונה שימוש בנשק וברק"ם מזרחיים (מברה"מ וצ'כיה) שהתקבלו זמן מועט לאחר ביסוס משטר של קסטרו. בהיתקלות בין צבא קובה לפולשים נהנה הראשון מעדיפות מספרית ועצמת אש עזה יותר וכן מסיועה של האוכלוסייה בכפרים. כתוצאה מפריסתם של הפולשים על פני מרחב גדול בן כ-70 ק"מ פוצל כוחם במהירות על ידי כוחות הצבא הקובני. הפצצות חיל האוויר הקובני על ספינות הסיוע פגעו בין השאר בספינת התקשורת היחידה של הפולשים, וכתוצאה מכך ניתק הקשר עם זרוע האוויר והמפקדה. בשלב זה הופסקו למעשה הסיוע וההספקה לפולשים, ולאחר 24 שעות נוספות הפסיקו הפולשים את לחימתם, ומי שלא נהרג נכנע. הצבא הקובני איבד 151 איש, ולעומתו סבלו הפולשים 80 הרוגים וכ-1200 שבויים.

כוח הפלישה הוערך על ידי הסב"ם כחזק דיו, בפרט לנוכח ההנחה לפיה יתקוממו המוני העם נגד משטר קסטרו, ויעזרו לפולשים מיד עם

ההתשה בגולן בחורף 1974. בסוף פברואר ובראשית מרס 1974 הגיעו לסוריה יחידות קובניות נוספות בעצמה אשר שכנעה את ישראל, כי בעזרת חיל העזר הבינלאומי החדש מתכוננת סוריה לפתוח במתקפה כוללת, ובעקבות זאת נכנס צה"ל לכוננות. לאחר מכן הסתבר כי יחידות אלה מילאו את מקומן של היחידות שהותשו במלחמת ההתשה. הכוח הקובני, אשר מניין חייליו לא עלה בשיא נוכחותו על 2,000 חייל, הוצא מסוריה באוקטובר 1975 והוטס לאנגולה.

מעורבות צבא קובה באנגולה

בראשית אוקטובר 1975 הגיעו ראשוני חיילי קובה לאנגולה בספינות ובמטוסים קובניים, כשעמם נשק וציוד אשר כלל אף טנקים. בכך נענתה קובה לקריאת אוגוסטינו נטו, מנהיג המפל"א באנגולה, אשר ביקש להבטיח באמצעות סיוע זה את עליונות תנועתו המרכסיסטית-קומוניסטית. במהלך מלחמת האזרחים הגבירו הקובנים את נוכחותם עד ל-11,000 איש, כשזו מלווה בתגבורת של ספינות, מטוסים, טנקים וכלי נשק קובניים. כמו כן השתמשו הקובנים בציוד רב שהוזרם אליהם על ידי הסובייטים. על מנת לאפשר לכוחות משמעותיים של טייסים קובניים לפעול באנגולה לקחה ברה"מ על עצמה את האחריות להגנה האווירית של קובה.

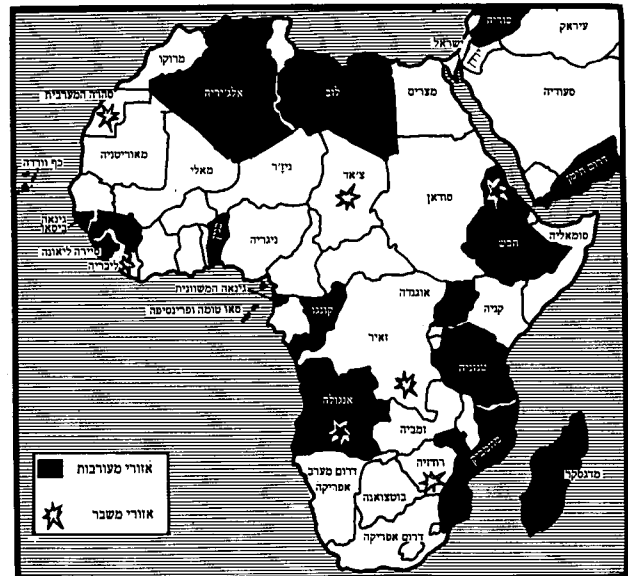
בשיא נוכחות הקובנים באנגולה (יוני-יולי 1976), עם הכרעת המלחמה לטובת אוגוסטינו נטו, הגיע חיל המשלוח הקובני לכדי 20-25 אלף חיילים וטכנאים, שהפעילו מאות טנקים סובייטיים, עשרות מטוסים וכוחות ניידים נגד חדרה. כמו כן שולבו הקובנים במכלול מקצועות ההדרכה. לבקשת נשיא אנגולה, "מקיימים" למעשה הקובנים כיום את הצבא האנגולי.

בקרבנות אנגולה גילו חיילי קובה רוח קרב ועליונות מקצועית על המקומיים, ואף החזיקו מעמד (לעיתים בתנאי נחיתות מספרית) מול צבאה הסדיר של דרום-אפריקה, אשר נהדף על ידם משטחה של אנגולה. במהלך המלחמה צבר צבא קובה ניסיון שכלל אף פשיטות רגליות והפעלה מסיבית של שריון. עם זאת התגלו בשורות היחידות הקובניות מגבלות חמורות בתחום הניידות הטקטית והאסטרטגית, ובעקבות זאת עבר הצבא הקובני ארגון מחדש. במהלך המלחמה סבלו היחידות הקובניות 9,000 נפגעים, בתוכם למעלה מ-1,000 הרוגים. נפגעי צבא קובה לא הועברו להחלמה בקובה, אלא למדינות הגוש הקומוניסטי, במטרה למנוע הורדת מוראל האוכלוסייה באי המולדת.

המעורבות הקובנית באתיופיה

בנובמבר 1977, בעקבות הסכם שיתוף פעולה צבאי שנחתם בין בר-ה"מ לאתיופיה (בביקור שערך מנגיסטו מרים במוסקבה במאי), החלה למעשה התעצמות כוחות אתיופיה והתארגנותם מחדש באמצעות סיוע סובייטי. תוך חודשים אחדים העבירה ברה"מ לאתיופיה ציוד בשווי של כמיליארד דולר, ובתוכו מטוסים, טנקים, נשק קל ומשאיות. במקביל הובאו כ-15-17 אלף חיילים קובנים אשר נועדו להיות את חוט השדרה של צבא אתיופיה במתקפה נגד סומליה. החיילים הקובנים שויבצו במשימות הדרכה וייעוץ (כ-5,000) ובצוותי רק"ם, חת"ם, וטיסות (3,000-5,000). במסגרת עוצבות קובניות עצמאיות (שכללו שתי חטיבות ממוכנות, חטיבת חי"ר ויחידה מוטסת) פעלו כ-7,000 חיילים.

העוצבות הקובניות, עתירות הניסיון מקרבות אנגולה, השתתפו באופן פעיל במתקפה בגזרת הראר-דאגאהבור ככוח משימה עיקרי. כמו כן השתתפו בהתקפה המוטסת על ג'יג'ינה. שני המבצעים נחלו הצלחה רבה, ותוך ארבעה ימים מוטס המערך הסומלי. חלקם של חיילי קובה בהטסת מסוקי הכוחות המונחתים, בהשגת עליונות אווירית ובסיוע לכוחות הקרקע היה מכריע, ועל אף שלחמו בשטח זר ובתנאים קשים גילו אלה, אף במלחמתם זו, רוח ויכולת לחימה גבוהים. אבדותיהם הגיעו (עד פברואר 1978) לכ-160 הרוגים ו-300 פצועים.

המעורבות הקובנית-סובייטית באפריקה ובמזה"ת

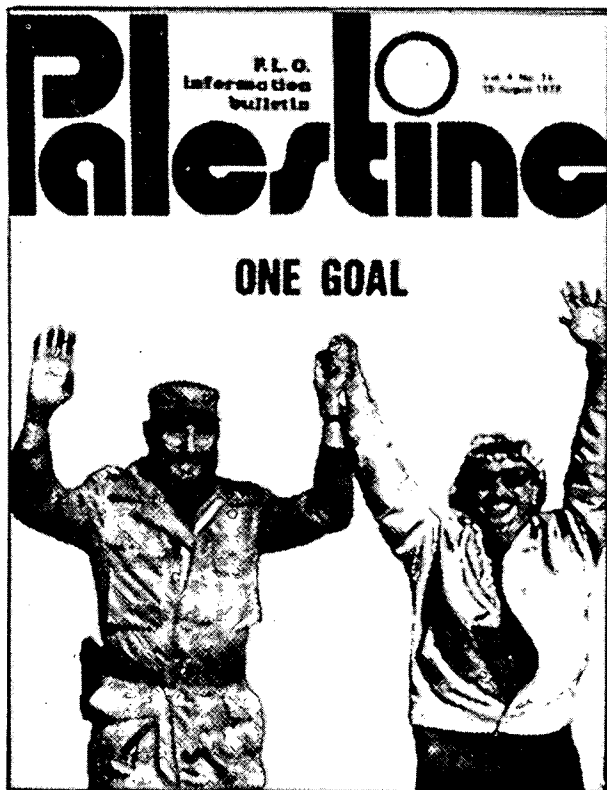

חיילים קובניים באנגולה

סיוע צבא קובה לסוריה במלחמת יום הכיפורים

בפברואר ובמאי 1973 הבטיח ברו'נייב לאסאד ולסאדאת לסייע להם במלחמתם בישראל באמצעות-טייסים מהגוש הסובייטי, אשר יגנו על שמי קהיר ודמשק. במסגרת הבטחה זו יועדו יחידות מצבא קובה להוות חלק מכוח סובייטי-בינלאומי שתוכנן ליטול חלק בהגנת בירות ערב, ולמנוע בדרך זו את כיבושן, במידה שיובסו צבאות ערב. אבדות הסורים בצוותי טנקים שיתקו כמעט את השריון הסורי, גורם שבעקבותיו הודיע ברו'נייב לקסטרו, כי נכונותו של אסאד להמשיך במלחמה מותנית בתגבורות כוח אדם מהגוש הקומוניסטי. במסגרת זו נשלחו לסוריה טייסים צפון ויאטנאמיים (בשיא מלחמת ויאטנאם), מהנדסים סובייטיים וקצינים מזה-גרמניים. על צבא קובה הוטל לשקם את כוחות השריון הסוריים.

בשבוע השני של נובמבר 1973 נחתו בדמשק חמישה מטוסים קובניים ובהם חיילי צבא קובה. תפקידם של הקובנים התרכז בעזרה למדריכים הסובייטים בשיקום חיל השריון הסורי ובהכשרת קדרים חדשים. חלק מהטנקים החדשים שהגיעו לסוריה אוישו על ידי מפקד טנק ותותחן קובניים וטען ונהג סוריים. צוותים מעורבים כאלה השתתפו במלחמת

מנהיג קובה פידל קסטרו בחברת מנהיג אש"ף יאסר ערפאת על גבי פרסום של אש"ף

פריגטה אחת, 24 ספינות סיור (מהן 18 לטווחים ארוכים), 26 סטי"לים ("קומר", "אוסה" ו"ננוצ'קה"), 24 סט"רים (P-6, P-4), שבע נחתות, שש ספינות עזר ושמונה שולות מוקשים. כן כולל הסד"כ חמישים טילי ים-ים "סאמלט" על משגרים בחופים. הצי הימי המסחרי, המסוגל לסייע למאמץ הלוגיסטי, כולל 315 ספינות בתפוסה כוללת של 667,518 טון.

הכוחות המזוינים של קובה נתונים למרותם של המפקד העליון מרשל פידל קסטרו ושר ההגנה (גנרל הארמיה) ראול קסטרו (אחיו). כ-80 אחוז מכלל הקצינים בצבא הם חברי מפלגה. בקובה קיימות מכללות לקצינים, לקציני צי ולקציני חיל האוויר, בית ספר גבוה למפקדים כלל-חיליים ומכון טכנולוגי צבאי. מספר רב של קצינים עוברים הכשרה בברה"מ.

שירותי הביון של קובה

שירותי הביון הקובני הוקמו ב-1961 בסיוע סובייטי, אורגנו מחדש ב-1971, ומאז הם פועלים במשולב עם ה־ק.ג.ב., ואף נהנים ממיומן סובייטי, הנועד במיוחד לצורך הרחבת פעולותיהם במדינות זרות. במסגרת שירותי הביון הקימו הקובנים את ארגון "המנהל לשחרור לאומי", האחראי על עידוד התחרה בתו"ל. חשיבותם של שירותי הביון של קובה לגוש הקומוניסטי נעוצה ביכולת הפעלתם ברחבי העולם בפעולות שאין ברה"מ רוצה להיות מזוהה עמן. לדוגמה: שירותי הביון של קובה היו מעורבים ב-1969 בפעולות חתרניות נגד ממשלת קנדה (יחד עם קבוצות דלנים של קוויבק). ב-1972 החלו הקובנים לאמן את הצבא האירי הרפובליקאי, וקצינים משירותי הביון של קובה בלונדון, הפועלים במסגרת המפלגה הקומוניסטית הבריטית, שומרים עדיין על קשר עם הצבא האירי הרפובליקני.

כמו כן מתאמנים בקובה נציגי מחתרות וארגוני טרור מרחבי העולם, בתוכם פלסטינאים, חברי הברידות האדומות, חיילי הצבא האדום היפני ועוד.

השלכות מעורבותה של קובה על עצמאותה

כתוצאה ממעורבותו הרחבה של הצבא הקובני באפריקה בכלל ובאת-יופיה בפרט, נאלצה קובה לגייס חלק ממערך המילואים שלה. בפברואר 1978 גייסה קובה חטיבת צנחנים (4,500 חיילים), כשלושה גדודי חת"ם (1,800 חיילים), גדוד שירותי חימוש (750 חיילים), יחידת הנדסה קרבית, כ-2,000 אנשי צוות טנקים וכן צוותי רפואה. בסך הכל גויסו כ-12,000 איש (מתוך 100,000 אנשי מילואים) ובתוכם כ-1,000 קצינים עד דרגת אל"מ ועד בכלל.

מתוך מגמה לשחרר את הצבא הקובני לפעילות בחלקי העולם השונים הופעלה תכנית המטכ"ל הסובייטי להתבססות בקובה, ובעקבות זאת התחזקה והועמקה שם נוכחותם של הכוחות המזוינים של ברה"מ. נוכחות זו כללה בין היתר:

- צוותי אימון וייעוץ לחיל האוויר הקובני.
 - איוש שתי טייסות יירוט מבצעיות להגנה על שמי קובה (36 טייסים במיג-21).
 - הפעלת טייסת מודיעין אלקטרוני/ימי מבסיסים בקובה (21 מטוסי TV-95 "מוס").
 - קבלת אחריות על מערכת ההגנה האווירית בקובה (החל מפברואר 1978).
 - קיום בסיס לצוללות גרעיניות בסינפוגוס שבמפרץ החזירים.
 - קיום בסיס למפציצים גרעיניים "בקפייר B".
- עובדות אלה הגבירו את תלותה של קובה בברה"מ. למרות זאת נמנעה ארה"ב מלפגוע בקובה. הנשיא קרטור שואף כנראה לנרמל את היחסים עם קובה, מדיניות אשר לטווח ארוך עשויה אולי לתרום לשבירת יחסי האיבה השוררים בין שתי המדינות מזה עשרים שנה, ולגרום לסילוק הנוכחות הסובייטית מן האי בתהליך הדומה לזה שהתרחש במצרים.

צבא קובה כיום

כיום מונה צבא קובה כ-280,000 חיילים ו-100,000 המשרתים במשמר העם (מיליציה). משך שירות החובה במדינה שלוש שנים ותקציבה הביטחוני הגיע בשנת 1977 ל-300 מיליון דולר. (עם זאת ידוע שבשנים 1976-1977 קיבלה קובה מברה"מ סיוע בהיקף של כשני מיליארד דולר).

חיל האוויר הקובני מונה כיום כ-20,000 חיילים וכ-210 מטוסי קרב. להלן פירוט הסד"כ: ארבע טייסות תקיפה מיג-17 (75 מטוסים), חמש טייסות יירוט מיג-21 (80 מטוסים), שתי טייסות יירוט מיג-19 (40 מטוסים), טייסת אימון אחת מיג-15 (15 מטוסים), חמישים מטוסי תובלה מדגמי איל-14, אנ-2 ואנ-24, שלוש מסוקי מי-1 (הייר) ו-24 מסוקי מי-4 (האונד). כן כולל הסד"כ 24 סוללות טילי קרקע-אוויר עם 144 טילי ס.א.2 (גידלין) ו-ס.א.3 (גוראד).

צבא היבשה הקובני, המונה כ-160,000 חיילים, כולל: 15 חטיבות חי"ר, שלוש חטיבות שריון, שתי חטיבות צנחנים, חטיבת נחתים (השייכת לצי) ומספר יחידות עצמאיות נוספות.

כוח השריון מונה מעל 600 טנקים מן הדגמים הבאים: סטלין-3 (60), ט-34, ט-54, ט-62 (50) ופ.ט.76. כן כולל הכוח שריוניות בר.ד.מ-1, 200 נגמ"שים ב.ט.ר. 60 ו-ב.ט.ר. 152 ו-100 משחיתי טנקים ס.א.100.

הארטילריה כוללת תותחים מהסוגים הבאים: 75 מ"מ, 105 מ"מ, 122 מ"מ, 130 מ"מ, 152 מ"מ וכן 30 טילי ק/ק פרוג-4; נשק נגד טנקים הכולל תותחים בקליברים 57, 76 ו-85 מ"מ, וכן מרנ"טים ר.פ.ג. וטילים נ"ט מסוג "סנאפר". המערך נגד מטוסים מושחת על התותחים הבאים: 57 מ"מ, 37 מ"מ, ז.ס.א.23, 85 מ"מ ו-100 מ"מ.

כוחות הצי מונים כ-9,000 חיילים, מהם כ-6,000 בסדיר, ובמסגרתו פועלים הכלים הבאים: 18 ספינות נצ"ל מתוצרת ברה"מ (12 "SO-1" ו-6 "קרונשטט"), שתי קורבטות ("סיבוני" ו"קריב"),

אפשרויות התערבות צבא קובה בחלקי העולם השונים

התערבות קובנית צפויה, כאמור, במקומות בהם ניתן לפגוע באינטרסים אמריקניים, בתנאי שאין הדבר כרוך בעימות ישיר עם ארה"ב, ובמקומות בהם קיים חלל פוליטי כתוצאה משחרור מושבות, מלחמת אזרחים וכיו"ב, בתנאי שאין הדבר כרוך בהתנגשות עם צבאה הסדיר של מדינה חזקה ומבוססת.

הקובנים, אשר נטלו חלק בפלישה האנגולית לזאיר (קונגו) לצורך הפלת משטר מבוטן, משכו ידם ממטרה זו, לכשהתערבו בלחימה כוחות צנחנים צרפתיים ובלגיים. כמו כן הפסיקו הקובנים את תמיכתם בהתערבות הלוזית בסודאן ובצ'אד, לאחר איומים מצד מצרים ומעורבות צרפתית.

על רקע אופיה זה של ההתערבות הקובנית לא סביר אפוא להניח, כי צבא קובה עלול להתערב במלחמה נגד ישראל, ללא כפייה מסיבית מצד ברה"מ (דבר שאינו מתקבל על הדעת). מכאן, שאת ההתערבות הקובנית ברמת הגולן ב-1974 אין לתפוס אלא כאפיוודה חולפת, שנבעה במידה רבה מעצם נוכחותם של הקובנים במקום, לצורך שיקום חיל השריון הסורי.

לצורך הכרת התנאים בכל אחת מהמדינות הפוטנציאליות, מופעל שירות הביון הקובני במדינות רבות, תוך גילוי נוכחות סמלית או אף רחבה יותר. בטבלה מימין פריסת כוחות קובה בעולם ב-1978.

על סמך האמור לעיל ניתן לחזות את מהלכיה של ההתערבות קובנית על פי השלבים הבאים:

- באופן מדי — התערבות כוחות הקרובים למקום האירוע.
- תוך שבוע ימים — הטסת כ-1,000 איש נוספים באמצעות חברת התעופה הלאומית הקובנית ומערך התובלה של חיל האוויר הקובני.
- תוך חודש — הגעת כ-6,000 חיילים באמצעות חיל התובלה הצבאי הסובייטי (במטוסי אנ-12, אנ-22, איל-76) ובאמצעות חברת "אירופלוט" (בעיקר מטוסי איל-62).
- תוך 2-3 חודשים יכולים להצטרף לכוחות האמורים (באמצעות רכבת אווירית וימית סובייטית) עשרות אלפי חיילים נוספים עם רק"ם, מטוסים וציוד לחימה משלים.

העברת כוחות בקנה-מידה כה רחב מתאפשרת הודות לגשר יבשתי של שדות תעופה במדינות הנחונות תחת השפעה סובייטית. בניגוד להתערבות מערבית אשר, אם תתרחש, תיאלץ ככל הנראה להתנהל בקווים חיצוניים ולהיזקק לנושאות מטוסים, פתוחים בפני הכוחות המזרחיים (של ברה"מ וגרורותיה) הקווים הפנימיים ביבשות אירואסיה ואפריקה, ומכאן אי תלותם בנושאות מטוסים ויתרונם בזמן ובמרחב בעת ביצוע משימות התערבות.

הערות

1. סכ"ם — סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב (C.I.A.).
2. סמך לכניסתו של קסטרו להוואנה התחילה נהירה המונית של פליטים מקובה לפלורידה ומדינות אחרות בדרום ארה"ב. עם אלה נמנו בעלי הון ומקורבי משטרו של בטיסטה.
3. צ'ה גווארה, רופא ארגנטיני, סייע לקסטרו להגיע לשלטון. כיהן כמנהל הבנק הלאומי של קובה וכשר התעשייה. נהרג ב-1967 בניסיונו לארגן תנועה מהפכנית בבוליביה.
4. בטאון אינטרנציונל הגרילה שהוקם בהוואנה.
5. שנמנו עם צי חברת התעופה האזרחית הלאומית של קובה. חברה זו, המונה כ-200 מטוסים, עשויה להשתלב יפה במערך התובלה של המדינה אף למטרות מעין אלה.
6. P.M.L.A — Popular Movement for Liberation of Angola (התנועה העממית לשחרור אנגולה).
7. ראה: "מלחמת אוגנד" מאת סרן צבי וסגן אפרים, "מערכות" 265 (ספטמבר 1978) עמ' 21-16.
8. השגריר הקובני באנגולה, אוסקר אוליבה, מוזהר כקצין בכיר בשירותי הביון הקובניים.

אחת הסיבות המקלה על שירות הביון של קובה לגייס סוכנים במדינות זרות נעוצה בהערכה לה זוכים קאסטרו וצ'ה גווארה, הנחפסים על ידי צעירים אידיאליסטיים כגיבורים לאומיים. שירותי הביון של קובה הצליחו לגייס אמריקנים צעירים, ואף להחדיר סוכנים לקבוצות קובניות גולות בארה"ב. הקובנים מסתייעים רבות בקציני צי הסוחר שלהם להחדרת סוכנים (גם מארצות קומוניסטיות אחרות). רשת הריגול החדשה שהוקמה בבריטניה אחרי גירושם של 105 אנשי ק.ג.ב. והמדיעין הצבאי ב-1971 הורכבה בעיקר מסוכנים קובניים, מתוך מגמה לצמצם את חשדות הבריטים.

כדוברי ספרדית, ניתן להחדיר את סוכני שירותי הביון של קובה ביתר קלות למדינות אמל"ט, כמו מקסיקו, אורוגואי, פנמה, פרו, ארגנטינה ואחרות. שירותי הביון של קובה סייעו ל-ק.ג.ב. להקים מרכזי מודיעין בסומלי, אנגולה⁸ ורפובליקת דרום תימן (רד"ת). לצד חיילי צבא קובה באפריקה נמצאים אף סוכני ביון קובניים, וסביר להניח שאלה לא נעדרים משום ארץ בה קיימת נוכחות קובנית.

שם המדינה	היקף המערבות	הערות
1. אנגולה	25,000 חיילים; 6,000 טכנאים	נטלו חלק בלחימה לשחרור אנגולה.
2. אתיופיה	16,000 טכנאים	נטלו חלק בהתקפת הגנד באוגנדר.
3. זמביה	400 חיילים	אחראים להעברת נשק סובייטי מאנגולה למורדי רחזיה.
4. מחמביק	1,000 חיילים	מקימים מחנות אימון למורדים רחזיים.
5. טנזניה	500 חיילים	מאמנים מורדים ואנשי גרילה רחזיים.
6. קונגו (ברזוויל)	1,000 חיילים	עוסקים באחזקת מתקנים ובסיוע לאנגולה.
7. גינאה	1,000 חיילים; 260 טכנאים	שומרי הראש של השליט.
8. גינאה ביסאו	200 יעצים צבאיים	השתתפו בהתערבות הלוזית בסודן ובצ'אד ובליחמה נגד מצרים ב-1977.
9. לוב	1,000 חיילים	יעצים לכיטוח-פנים ומאבטחים את הדרכים לבירה.
10. סיריה ליאונה	200 חיילים וטכנאים	מסייעים ל"פוליסר" הלחמים במרוקו ומאורטניה בסהרה הספרדית.
11. אלג'יריה	35 טכנאים	לפני נפילת אמין.
12. אוגנדה	25 חיילים	
13. מרגסקר	30 חיילים	
14. בנין	20 חיילים	
15. אי הכף הירוק	15 טכנאים	
16. ריאט'נאם	700 מומחים וטכנאים	
17. לאוס	300 מומחים וטכנאים	
18. ג'מייקה	מומחים וטכנאים	
19. פרו	מומחים וטכנאים	
20. גינאה	מומחים וטכנאים	
21. רד"ת	4,000 חיילים וטכנאים	אימנו את צבא רד"ת ונלחמו נגד צפון-תימן.